

รายการศิลปากรคอนเสิร์ต
โดยวงดุริยางค์สากล กรมศิลปากร
ชุด "คีตา ผกาวลี" ๑๐๐ ปี ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

สถาพร นิยมทอง วาณิช โปตะวานิช : อำนวยเพลง
อารีย์ นักดนตรี : พิธีกร

วันเสาร์ที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๕
เวลา ๑๔.๐๐ น.
ณ โรงละครแห่งชาติ

รายการศิลปากรคอนเสิร์ต

โดยวงดุริยางค์สากล กรมศิลปากร

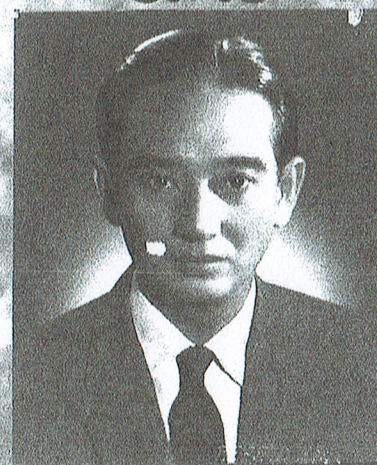
ชุด "คีตา ผกาวลี" ๑๐๐ ปี ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

สถาพร นิยมทอง วาณิช โปตะวานิช : อำนวยเพลง

อารีย์ นักดนตรี : พิธีกร

วันเสาร์ที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๕ เวลา ๑๔.๐๐ น.

ณ โรงละครแห่งชาติ

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงดนตรีสากล พ.ศ. ๒๕๔๑

ทายาท ดุริยางค์ - หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง) พ.ศ. ๒๕๔๑

ทายาท ดุริยกิจ - หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

ประวัติและผลงาน

อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๔๕๕ ที่

กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) อดีตบรมครูที่มีชื่อเสียงและผลงานเป็นเลิศมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๖ ได้รับการศึกษาทางด้านดนตรีไทยในเบื้องต้นจากบิดาและมีความสามารถเล่นเครื่องดนตรีไทยได้ทุกชนิด

นอกจากนี้ยังมีความสามารถด้านดนตรีสากลเป็นอย่างสูงอีกด้วย โดยเป็นศิษย์ของพระเจนดุริยางค์ และครูนารถ ถาวรบุตร ต่อจากนั้นได้ศึกษาวิชาดนตรีสากลที่ Tokyo Academy of Music, Gei-Dai University, ประเทศญี่ปุ่น จนจบปริญญาตรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ ทางด้านการประพันธ์และการอำนวยเพลง ในสมัยนั้นสถาบันการศึกษาดนตรีของญี่ปุ่นอยู่ในระยะแรกก่อตั้งมาได้ประมาณ ๑๐ ปี และดำเนินการสอนโดยอาจารย์ชาวยุโรป อาจารย์ที่สอนการประพันธ์ คือ ศาสตราจารย์ ดร. Klaus Pringsheim ชาวเยอรมัน ซึ่งเป็นศิษย์ของนักดนตรีผู้มีชื่อเสียง ๒ ท่าน คือ Gustav Mahler (Klaus Pringsheim ได้ศึกษาวิชาดนตรีจาก Gustav Mahler (1860-1911) ที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย) และ Richard Strauss อีกท่านหนึ่ง ศาสตราจารย์ ดร. Klaus Pringsheim ถึงแก่กรรมในโตเกียว เมื่อ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เป็นศิษย์ชาวไทยเพียงคนเดียวของ ศาสตราจารย์ ดร. Klaus Pringsheim จึงได้รับการปลูกฝังการประพันธ์และการอำนวยเพลงอย่างใกล้ชิด

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ หลังจบการศึกษาด้านการประพันธ์ และอำนวยเพลงแล้ว อาจารย์ประสิทธิ์ได้เข้ารับราชการที่กองดุริยางค์สากล กรมศิลปากร ซึ่งในช่วงที่รับราชการได้เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาขึ้น กองทัพบก ได้เชิญอาจารย์ประสิทธิ์ไปประจำอยู่กองทัพอากาศ โดยทำหน้าที่เป็นล่ามภาษาญี่ปุ่นเป็นเวลา ๔ ปี หลังสงครามสงบ ท่านก็

ได้ลาออกจากราชการที่กรมศิลปากร เป็นครูพิเศษสอนดนตรีที่โรงเรียนการเรือนพระนคร (ปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต) โรงเรียนพาณิชย์วิทยาลัย โดยยึดอาชีพสอนดนตรีอยู่ระยะหนึ่ง

ช่วงหลังสงครามยังไม่มีภาพยนตร์ต่างประเทศเข้ามาฉาย คนไทยในยุคนั้นนิยมดูละคร นายประสิทธิ์ได้รวมทุนกับญาติพี่น้องตั้งละคร "คณะศิษย์เก่าศิลปากร" แสดงเรื่อง "ผกาภิรมย์" ที่โรงละครเก่า กรมศิลปากรเป็นเรื่องแรก ละครเรื่องนี้เป็นที่นิยมมากจนต้องแสดงอีกเป็นครั้งที่ ๒ และในการแสดงครั้งหลังนี้ ได้มีโอกาสแสดงถวายหน้าพระที่นั่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ และสมเด็จพระเจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ขณะดำรงพระอิสริยยศเป็นพระอนุชาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๘ หลังจากทอดพระเนตรละครแล้ว ทั้งสองพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และนายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เข้าเฝ้าฯ เป็น การส่วนพระองค์ ทรงซักถามเกี่ยวกับบทเพลงที่บรรเลงในการแสดงละครเรื่อง "ผกาภิรมย์" ด้วยความสนพระทัย ผู้ร่วมงานตั้งแต่แรกได้แก่ หลวงบุญยมาโนภ (นามปากกา "แสงทอง") เรื่องและบทละคร, คุณหญิงชื่น ศิลปบรรเลง สร้างและออกแบบเครื่องแต่งตัวนักแสดง, ครูโหมด ว่องสวัสดิ์ สร้างฉากละคร, ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ประพันธ์เพลง เรียบเรียงเสียงประสาน ควบคุมวงดนตรี, ลัดดา สารตายน ประพันธ์คำร้อง และกำกับการแสดง, นางเอก อนงค์ นาคสวัสดิ์, พระเอก อุโฆษ จันทร์เรือง

ต่อมาในภายหลังเมื่อภาพยนตร์ต่างประเทศเริ่มหลั่งไหลเข้ามาในประเทศไทย บรรดาโรงละครเปลี่ยนเป็นโรงภาพยนตร์ ละครเวทีก็เริ่มซบเซาลง ละครคณะผกาภิรมย์จึงต้องยุติไปในที่สุด แต่นายประสิทธิ์ยังคงสร้างสรรค์ผลงานเพลงอยู่อย่างสม่ำเสมอ และสอนดนตรีแก่ผู้สนใจเรียนที่บ้าน อาทิ คุณเกษม สุวงศ์, รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ วราวุธ สุมาวงศ์ (วราห์ วรเวช), คุณอัปสร ฤกษ์โรหิต เป็นต้น ท่านและภริยาได้จัดตั้งโรงเรียนสอนนาฏศิลป์ และดนตรีขึ้นที่บ้านในนามโรงเรียนผกาภิรมย์นาฏดุริยางค์ พร้อมทั้งจัดการแสดงนาฏศิลป์ไทย เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทยแก่นักทัศนศึกษาชาวต่างประเทศ

การแสดงเป็นที่ชื่นชอบของชาวต่างชาติ จนมีการติดต่อให้ไปเผยแพร่ศิลปะการแสดง นาฏศิลป์และดนตรีไทยทั้งในทวีปยุโรป อเมริกา และประเทศในแถบทวีปอเมริกาใต้ รวมทั้งมีโอกาสได้แสดงที่องค์การสหประชาชาติในการเฉลิมฉลองวัน Human Rights' Day อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้รับเชิญเป็นผู้แทนจากประเทศไทยในการประชุม Se'ance Inaugurale des 'ENTRETIENS' du Consiel International de la Musique ณ Maison de L'UNE'ESCO, ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ท่านได้บรรยายเกี่ยวกับดนตรีไทยและแสดงเดี่ยวระนาดเอกให้ผู้แทนจากชาติต่าง ๆ ได้ชม บทเพลงซิมโฟนีชื่อ Siamese Suite ซึ่งท่านประพันธ์ไว้ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้จัดแสดงครั้งแรกในงาน Southeast Asia Music Conference ที่กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ บรรเลงโดยวงดนตรี The National Symphony Orchestra of the Philippines ซึ่งเมื่อจบการบรรเลง บรรดาผู้ฟังทั้งหมดได้แสดงความชื่นชม และให้เกียรติด้วยการยืนปรบมือ (Standing Ovation) เป็นเวลานาน นับเป็นเกียรติยศอย่างสูงแก่ตัวท่าน และในฐานะตัวแทนศิลปินจากประเทศไทย

ใน พ.ศ. ๒๕๓๑ อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เริ่มมีอาการซึมเศร้า ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุนทร ตันชนันท์ นายกสมาคมศิษย์เก่าแพทย์ศิริราชในขณะนั้น เป็นผู้ดูแลให้การบำบัดรักษาด้วยการให้กำลังใจ โดยแนะนำให้ท่านใช้เวลาในการประพันธ์เพลงและสนับสนุนให้แต่งเพลง Symphony ใหม่ เพื่อใช้บรรเลงในการเฉลิมฉลองมหารัชมิ่งคลาสิก ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ยาวนานยิ่งกว่าบูรพมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ ท่านจึงแต่งเพลง "เสียงเทียน" ในลักษณะ Symphonic Poem with Female Chorus ขึ้น โดยอาศัยพื้นฐานมาจากเพลงลาวเสียงเทียน ทางเปลี่ยน ซึ่งเป็นบทเพลงไทยเดิมอันเลื่องชื่อที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) บิดาของท่านได้ประพันธ์ไว้ นำมาแต่งขึ้นใหม่แบบดนตรีสากล "เสียงเทียน" ถือได้ว่าเป็นผลงานประพันธ์ที่ยอดเยี่ยมที่สุดของท่าน และได้บรรเลงครั้งแรกที่โรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑ โดยวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ ดุริยนิพนธ์ชิ้นนี้ มีลักษณะพิเศษ

คือ เป็นทั้งงานอนุรักษ์และงานสร้างสรรค์ขึ้นใหม่อย่างวิจิตรประณีตของสองดุริยางค์ไทย ผู้เป็นบิดาและบุตร เพลง "เสียงเทียน" ประพันธ์สำหรับวงซิมโฟนีขนาดกลางและขับร้องโดยนักร้องหญิงกลุ่มโซปราโนและอัลโต ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้บันทึกเสียงและผลิตเป็นซีดี บรรเลงโดยวงซิมโฟนีกรุงเทพ และ Mr. John Geogiadis เป็นผู้อำนวยการเพลง

เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑ อธิการบดีมหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ

(Dr. P. Martin Komolmas, FSG) ได้ขอให้ท่านประพันธ์บทเพลง สำหรับใช้ในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ซึ่งท่านก็ได้แต่งให้ ๒ เพลง คือ God Bless Assumption University และ สามัคคี ABAC โดยมีการขับร้องประสาน ๔ เสียง ทั้งสองบทเพลงนี้ ได้นำมาบรรเลงในโอกาสที่มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ร่วมกับสมาคมศิษย์เก่าแพทย์ศิริราช จัดการแสดงดนตรีเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๑ และมีการบรรเลงเพลง Siamese Romances ซึ่งอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง และ คุณอัปสร คุรุเมระโรหิต ศิษย์ของท่านได้ร่วมประพันธ์ในลักษณะชุดเพลงบรรเลงสำหรับวงดนตรีซิมโฟนี (Dramatic Suite for Orchestra) เป็นครั้งแรกอีกด้วย

อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้รับเกียรติยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ(นักแต่งเพลง)ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๑ และท่านก็มีความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะประพันธ์เพลงเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนั้น ในช่วงต้นเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ท่านจึงได้นำผลงานประพันธ์ที่เคยทำไว้ แต่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ มาจัดทำในลักษณะ Piano Conductor Score บทเพลงนี้ ประพันธ์ขึ้นสำหรับเป็นเพลงใหม่โรงหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นโครงสร้าง และได้ตั้งชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า The Prelude of Siam

การปรับปรุง Score ของเพลง The Prelude of Siam ใช้เวลาหลายเดือน และสำเร็จลงด้วยความเหนื่อยยาก ทั้งนี้ เพราะเมื่อท่านเริ่มลงมือทำก็เป็นเวลาเดียวกับที่เริ่ม

ล้มป่วยด้วยโรคหัวใจ และกลายเป็นปอดอักเสบ ซึ่งต้องเข้า-ออกโรงพยาบาลหลายครั้ง เมื่อทำ Score เสร็จท่านก็หมดแรง ไม่สามารถที่จะแยกเสียงประสานและขยายออกเป็น Scores สำหรับวงซิมโฟนีขนาดใหญ่ด้วยตนเองได้ จึงให้ ดร.กุลธร ศิลปบรรเลง บุตรชาย ติดต่อกับ Mr. John Georgiadis เพื่อช่วยเรียบเรียงเสียงประสานแทนท่าน โดยได้กำหนดหลักการไว้ให้พิจารณา ๘ ข้อด้วยกัน ซึ่ง Mr. John Georgiadis ได้ปฏิบัติตามแนวทางที่อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง วางไว้ แล้วส่ง Scores และ Parts สำหรับวงซิมโฟนีขนาดใหญ่มาให้จากประเทศอังกฤษในเวลา ๓ เดือน พร้อมทั้งจดหมายมาว่า "I have augmented the piece to last about eleven minutes and it is in the grand symphonic orchestral style, but I have utilized all your father's motifs and stayed faithful to his orchestration wishes where they were specified" เป็นที่น่าเสียดายที่ท่านเพิ่งเสียชีวิตไปเสียก่อนไม่นาน จึงไม่มีโอกาสได้เห็น Full Scores ที่เสร็จสมบูรณ์สมตามความปรารถนา

บทเพลงเกิดพระเกียรติ "เชิดใน" หรือ The Prelude of Siam ได้รับการบันทึกเสียงโดยจัดทำเป็น CD เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ร่วมกับเพลงอื่น ๆ ที่รวบรวมจากละครเรื่องต่าง ๆ ที่ อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ประพันธ์ไว้ ทำการบันทึกเสียงที่เมือง RIGA ประเทศ LATVIA บรรเลงโดยนักดนตรีชาวลัตเวีย ด้วยวง The Latvia National Symphony Orchestra และ Mr. Terje Mikkelsen ชาวนอร์เวย์ เป็นวาทยกร

ในวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๒ อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เริ่มมีอาการอ่อนเพลียมากขึ้น จึงได้เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งคณะแพทย์ของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าได้พยายามดูแลท่านอย่างใกล้ชิด แต่ท่านก็ได้จากไปด้วยอาการสงบในเย็นของวันเสาร์ที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๒ รวมอายุได้ ๘๗ ปี

อ้างอิงจาก

<http://baannapleangthai.com/30/30.htm>

สุจิตต์ ๑๐๐ ปี ขาดกาล ดุริยางค์ ศิลปินแห่งชาติ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เพลงคลาสสิกสยาม .อาคารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒ กันยายน ๒๕๕๕

คำประกาศเกียรติคุณ

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง)

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เกิดเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๔๕๕ ที่กรุงเทพมหานคร มีความสามารถเล่นเครื่องดนตรีไทยได้ทุกชนิดเพราะบิดา (หลวงประดิษฐไพเราะ) เป็นผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย นอกจากนี้ยังมีความสามารถด้านดนตรีสากลเป็นอย่างสูงอีกด้วย โดยเป็นศิษย์ของ พระเจนดุริยางค์ และครูนารถ ถาวรบุตร จากนั้น ได้เข้าศึกษาต่อวิชาดนตรีสากลที่มหาวิทยาลัย เกโต ณ กรุงโตเกียว ในสาขาการประพันธ์เพลงและการอำนวยเพลง ได้สร้างสรรค์ผลงานเพลงสำคัญ ๆ ไว้เป็นจำนวนมาก เป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักแต่งเพลงระดับคลาสสิก มีรูปแบบของบทเพลงซิมโฟนี ชื่อ ซามีส สวิต (Siamese Suite) บทเพลงนี้ได้แสดงในงานประชุมดนตรีแห่งเอเชีย เป็นที่ชื่นชมของชาวต่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง นายประสิทธิ์ ประพันธ์เพลงประกอบการแสดงละครไว้เป็นจำนวนมาก อาทิ เพลงโหมงาม ดรรชนีไฉไล เงามโน้ต รักพยาบาล รักแท้ ภาวนารัก ฯลฯ บทเพลงทั้งหลายล้วนมีความไพเราะ มีโครงสร้างไปในแนวคลาสสิก เป็นผลงานดนตรีในรูปแบบของสตริงควอเต็ต และการบรรเลงด้วยวงออร์เคสตรา มีผลงานเพลงที่บันทึกในแผ่นซีดี ซึ่งบรรเลงโดยวงดนตรีบางกอกซิมโฟนี ออเคสตรา นายประสิทธิ์ เปรียบได้ดังปูชนียบุคคลทางด้านดนตรีเป็นทั้งศิลปินและเป็นผู้สร้างสรรค์และถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สนใจจนถึงปัจจุบัน

นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นักแต่งเพลง) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๔๑

การบรรเลงบทเพลงที่นำเสนอในรายการครั้งนี้
เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับประกอบในการแสดง
ละครเวที ของ “คณะผกาวัล” ในยุคหลังสงครามโลก ครั้งที่ ๒

1. เพลงดำเนินทราย ดวงดาว เถาว์ศิริธัญ – มานิต ฐะเศรษฐกุล
ดำเนินทราย ประพันธ์(จากทำนองเพลงไทยเดิม) โดย อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เรียบเรียงเสียงประสานโดย อัปสร ฐะระโรหิต คำร้องโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง ขับร้องโดย ไจรัตน์ พัทธักษ์ เจริญ เมื่อแรกนั้น อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้ประพันธ์ขึ้นจากเพลงไทยเดิม ทางเปลี่ยนของท่านบิดา (หลวงประดิษฐไพเราะ) สำหรับการแสดงละครของคณะผกาวัล เรื่อง “เวียงฟ้า ” (บทละครโดย “อิงอร” หรือ ศักดิ์เกษม หุตาคม) สำหรับขับร้องคู่ชาย-หญิง โดยจำกัดเครื่องดนตรีไว้ ๑๔ ชิ้น หลังจากนั้นก็นำมาเขียนเป็นบทเพลงในลักษณะเล่นโดยเครื่องสาย ๔ ชิ้น (String Quartet) และต่อมาได้ดัดแปลงให้เป็นเพลงบรรเลงโดยใช้ส่วนของเครื่องสายทั้งหมด (String Section) ของวงดุริยางค์ซิมโฟนี ดังปรากฏในตัวอัลบั้มเพลง “เสียงเทียน” ที่ผลิตในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ อัปสร ฐะระโรหิต ลูกศิษย์ใกล้ชิดของท่านได้นำมาเรียบเรียงขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ภายใต้การแนะนำของอาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง โดยใช้ผลงานบางส่วนของ String Quartet ของท่านเพื่อการประพันธ์ให้เป็นเพลงสำหรับวงซิมโฟนีทั้งวง และมีการขับร้องเดี่ยวโซปราโนอยู่ด้วย คุณ ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง ภริยาของ อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เป็นผู้ให้คำร้อง โดยตั้งใจทำเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ
2. เพลงเสียงเทียน ไจรัตน์ พัทธักษ์ เจริญ
เสียงเทียน ประพันธ์(จากทำนองเพลงไทยเดิม) และเรียบเรียงเสียงประสานโดย อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง คำร้องโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง เพลงนี้ได้รับการประพันธ์ไว้หลายรูปแบบโดย อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ผู้ซึ่งมีความชื่นชมและยกย่องบทเพลงไทยเดิมบทนี้ของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ผู้เป็นบิดาเป็นอย่างมาก

ท่านครู หลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ได้ประพันธ์ขึ้นจากเพลงเก่าชื่อ “ลาวเสียงเทียน” เดิมอยู่ในจังหวะ ๒ ชั้น มาปรุงจนครบเป็นเถา และเป็นเพลงที่นิยม

เล่นกันมาก สำหรับนักดนตรี อาจารย์ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้นำท่อนหนึ่งของ “ทางเปลี่ยน” ของบิดามาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่สำหรับบรรเลงด้วยดนตรีสากลเป็นครั้งแรกให้กับคณะละครผกาวัล สำหรับละครเรื่อง “ธิดาเจ้าราชบุตร”(บทละครโดย อบไชยวสุ) ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๒ โดยใช้เครื่องดนตรี ๑๔ ชิ้น และขับร้องโดยนักร้องชาย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ขณะเมื่ออายุ หกสิบปีเศษ ท่านได้ประพันธ์เพลงนี้ไว้ในอีกรูปแบบหนึ่ง คือแบบ String Quartet และเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๒ เมื่อท่านมีอายุได้ประมาณ ๗๗ ปี จึงได้นำเพลงนี้มาขยายในรูปแบบ Symphonic Poem ที่มีความสง่างามประสานกับความอ่อนหวานซาบซึ้งสำหรับหมู่ นักร้องโซปราโน และอัลโต ร่วมกับวงดุริยางค์ซิมโฟนี สำหรับเพลงเสียงเทียน ขับร้องเดี่ยวนี้ คือผลงานประพันธ์ครั้งแรกสำหรับละคร แต่ได้เปลี่ยนเนื้อร้องให้เหมาะสมกับนักร้องหญิงที่ขับร้องเดี่ยวครั้งนี้ และบรรเลงโดยวงดุริยางค์ซิมโฟนีทั้งวง

3. เพลงภาวนารัก กรวิช เทพหัสดิน ณ อยุธยา – ดวงดาว เถาว์ศิริธัญ
ภาวนารัก เพลงจากละครเรื่องเงือกน้อย บทละครโดย กุมุท จันทรเรือง (ทำบทจากเรื่องของ ฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน) คำร้องโดย กุมุท จันทรเรือง กำกับการแสดงโดย ลัดดา(สารทายน) ศิลปบรรเลง จัดแสดง ณ โรงละครเฉลิมไทย ผู้แสดงนำชายคือ อุโฆษ จันทรเรือง และผู้แสดงนำหญิงคือ พรรณิณี รุทระวณิช เป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก

4. เพลงบุปผาบาน ดวงดาว เถาว์ศิริธัญ
บุปผาบาน เพลงจากละครเรื่องเงือกน้อย บทละครโดย กุมุท จันทรเรือง (ทำบทจากเรื่องของ ฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน) ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง เดิมนั้น คุณสวลี ผกาพันธุ์ ขับร้องประกอบการแสดงระบำ

5. เพลงไอ้จันทรา มานิต ฐะเศรษฐกุล
ไอ้จันทรา เพลงจากละครเรื่องเงือกน้อย บทละครโดย กุมุท จันทรเรือง (ทำบทจากเรื่องของ ฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน) ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง จัดแสดง ณ โรงละครเฉลิมไทย ผู้แสดงนำชายคือ อุโฆษ จันทรเรือง ผู้แสดงนำหญิงคือ พรรณิณี รุทระวณิช เป็นบทร้องของพระเอกที่ชมความงดงามของนางเอกเปรียบกับความงามของดวงจันทร์

6. เพลงลมหนาว

กรวิช เทพหัสดิน ณ อยุธยา

ลมหนาว ประพันธ์คำร้องโดย ประสิทธิ์ จันทรินิธรา เดิมใช้เป็นเพลงร้องสลับจากละครเรื่องผกาพลี บทละครของ "แสงทอง" (หลวงบุญยานพ) ซึ่ง อดิเรก จันทรเรือง ได้ขับร้องถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๘ และพระอนุชาธิราช

7. เพลงโอříก

วาณี จูฑังคะ - มานิต ฐะเศรฐกุล

โอříก เพลงจากละครเรื่องผกาพลี จัดแสดง ณ โรงละครกรมศิลปากร บทละครโดย "แสงทอง" (หลวงบุญยานพ) ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง ผู้แสดงนำชายคือ อุโฆษะ จันทรเรือง แสดงเป็นศตานนท์ ผู้แสดงนำหญิงคือ อนงค์ นาคสวัสดิ์ แสดงเป็นผกาพลี เพลงนี้เป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก

8. เพลงเห็นใจสักครั้ง

ณัฐริกา เอี่ยมท่าไม้-วุฒิเวทย์ พัฒนะคุณนาม

เห็นใจสักครั้ง เป็นอีกเพลงหนึ่งในละครเรื่องผกาพลี ที่จัดแสดง ณ โรงละครกรมศิลปากร ประพันธ์คำร้องโดย "แสงทอง" (หลวงบุญยานพ) กำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง ผู้แสดงนำชายคือ อุโฆษะ จันทรเรือง แสดงเป็น ศตานนท์ ผู้แสดงนำหญิงคืออนงค์ นาคสวัสดิ์ แสดงเป็น ผกาพลี เพลงนี้เป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก

9. เพลงหลงคอย

ชัชวิน ภูมิดิษฐ์

หลงคอย เพลงจากละครเรื่องดาราวลัย บทละครโดย กุมุท จันทรเรือง แต่งคำร้องโดยพระราชธรรมนิเทศ กำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง แสดง ณ โรงละครเฉลิมนคร ผู้แสดงนำชายคือ อุโฆษะ จันทรเรือง ผู้แสดงนำหญิงคือ ยุวดี วิจิตรานนท์ เป็นบทร้องของพระเอก

10. เพลงฝากใจ

วาณี จูฑังคะ - วุฒิเวทย์ พัฒนะคุณนาม

ฝากใจ เพลงจากละครเรื่องดาราวลัย บทละครโดยกมุท จันทรเรือง แต่งคำร้องโดยประสิทธิ์ จันทรินิธรา กำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง แสดง ณ โรงละครเฉลิมนคร ผู้แสดงนำชายคือ อุโฆษะ จันทรเรือง ผู้แสดงนำหญิงคือ ยุวดี วิจิตรานนท์ เป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก

11. เพลงสายสัมพันธ์

กรวิช เทพหัสดิน ณ อยุธยา- ใจรัตน์ พิทักษ์เจริญ

สายสัมพันธ์ เพลงจากละครเรื่องเวียงฟ้า แสดง ณ โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมนคร บทละครโดย "อิงอร" ศักดิ์เกษม หุตาคม ประพันธ์คำร้อง กำกับการแสดง และผู้แสดงนำหญิง คือ ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง ผู้แสดงนำชายคือ ทัด เอกทัต

12. เพลงโสมสวาท

วาณี จูฑังคะ

โสมสวาท ประพันธ์และเรียบเรียงเสียงประสานโดย อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง คำร้องโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง เพลงนี้เป็นเพลงเอกในละครเรื่อง "แผ่นดินแห่งความฝัน" (บทละครโดย สด ฐะระโรหิต) แสดงโดยคณะผกาพลี

13. เพลงงามเพียงจันทร์

ชัชวิน ภูมิดิษฐ์ - ณัฐริกา เอี่ยมท่าไม้

งามเพียงจันทร์ เพลงจากละครเรื่อง ธิดาเจ้าราชบุตร (บทละครของ ออบ ไชยวสุ) โดยนำส่วนหนึ่งของทำนองเพลงที่แต่งโดยครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ชื่อ "เพลงโลมพม่า" ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง เรียบเรียงเสียงประสานและปรับปรุงเป็นเพลงบรรเลงสำหรับ วงดุริยางค์ในจังหวัดวอลซ์ ประพันธ์คำร้อง และกำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง แสดง ณ โรงละครเฉลิมไทย ผู้แสดงนำชายคือ อุโฆษะ จันทรเรือง ผู้แสดงนำหญิงคือ เกษแก้ว มาศะวิสุทธิ์ เป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก

14. เพลงเริงแข

กรวิช เทพหัสดิน ณ อยุธยา

เริงแข เพลงจากละครเรื่อง แผ่นดินแห่งความฝัน บทละครโดย สด ฐะระโรหิต ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง จัดแสดง ณ โรงละครเฉลิมนคร ผู้แสดงนำชายคืออดิศักดิ์ เศวตนันท์ ผู้แสดงนำหญิงคือ สวลี ผกาพันธุ์ เป็นบทร้องของพระเอกที่ชมความงดงามของนางเอกเปรียบดังวงจันทร์

15. เพลงงามอน

ดวงดาว เถาว์หิรัญ - ชัชวิน ภูมิดิษฐ์

งามอน เพลงจากละครเรื่องแผ่นดินแห่งความฝัน บทละครของ สด ฐะระโรหิต ประพันธ์คำร้องโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง แสดง ณ โรงละครเฉลิมนคร ผู้แสดงนำชายคือ อดิศักดิ์ เศวตนันท์ ผู้แสดงนำหญิงคือ สวลี ผกาพันธุ์ เป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก

16. เพลงดรรชนีไฉไล

กรวิช เทพหัสดิน ณ อยุธยา- ใจรัตน์ พิทักษ์เจริญ

ดรรชนีไฉไล ประพันธ์คำร้องโดย "อิงอร" (ศักดิ์เกษม หุตาคม) จากละครเรื่อง ดรรชนีนาง กำกับการแสดงโดย เฉลิม บุญเกียรติ ผู้แสดงนำชายคือ ส. อาสนจินดา แสดง ณ โรงภาพยนตร์ (ละคร) เฉลิมนคร เรื่องนี้ไม่ได้แสดงโดยคณะผกาพลี แต่ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้แต่งและเรียบเรียงเสียงประสานเพลง เพื่อใช้ในการแสดง ๒ เพลงด้วยกัน คือ กลางสายชล และดรรชนีไฉไล สำหรับเพลงนี้เป็นบทร้องของพระเอกและนางเอก

17. เพลงกลางสายชล กรวิช เทพหัสดิน ณ อยุธยา- ใจรัตน์ พัทธกะเจริญ

กลางสายชล ประพันธ์คำร้องโดย "อิงอร" (ศักดิ์เกษม หุตาคม) จากละครเรื่อง ตระชนีนางกำกับการแสดงโดย เฉลิม บุญยเกียรติ ผู้แสดงนำชายคือ ส. อาสนจินดา ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้แต่งและเรียบเรียงเสียงประสานเพลง ซึ่งเป็นบทร้องของพระเอก และนางเอก อีกเพลงหนึ่ง

18. เพลงไอ้ยอดดวงใจ ใจรัตน์ พัทธกะเจริญ

ไอ้ยอดดวงใจ เพลงจากละครเรื่องความพยายาบ บทละครโดย สด ภูมะโรหิต (ทำบทจากเรื่อง Vendetta ของ แมรี คอเวลล์) ประพันธ์คำร้องและกำกับการแสดงโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง แสดง ณ โรงละครเฉลิมนคร ผู้แสดงนำชายคือ ส.อาสนจินดา ผู้แสดงนำหญิงคือ สวลี ผกาพันธุ์ เป็นบทร้องของนางเอกรำพึงรำพันถึงความรัก

19. เพลงยามรัก ใจรัตน์ พัทธกะเจริญ

ยามรัก ประพันธ์และเรียบเรียงเสียงประสานโดย อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง คำร้องโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง เพลงนี้เป็นเพลงเอกในละครเรื่อง "ชีสเก่า" (บทละครโดย สด ภูมะโรหิต) แสดงโดยคณะผกาวัล ยามรักเป็นอีกเพลงหนึ่งที่ได้รับการชื่นชมอย่างมากจากผู้ชมละครเรื่องนี้

20. เพลงเงาในน้ำ ใจรัตน์ พัทธกะเจริญ

เงาในน้ำ ประพันธ์และเรียบเรียงเสียงประสานโดย อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง คำร้องโดย ลัดดา (สารทายน) ศิลปบรรเลง เป็นผลงานที่ได้รับการชื่นชมอย่างมาก อาจารย์ ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ประพันธ์เพลงนี้ไว้สำหรับการแสดงละครเรื่อง "มนต์ นาคราช" (บทละครโดย ภูมิ หันทรเรือง) โดยคณะละคร ผกาวัล นำแสดงโดย อุโฆษ หันทรเรือง และพรรณี สำเร็จประสงค์ เนื้อร้องบรรยายเกี่ยวกับนางเอกที่เห็นเงาตัวเองในน้ำเป็นครั้งแรก นับว่าเป็นบทเพลงที่มีท่วงทำนอง (Melody) อ่อนหวานและไพเราะ มีความกลมกลืนกัน (Harmony) อย่างสมบูรณ์

อมตดุริยกวีสยาม

ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปินแห่งชาติ (นักแต่งเพลง) คนแรก หรือหนึ่งในกลุ่มดุริยกวีแรกๆ ที่นำเอาเพลงไทยเดิมมาสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ในแนวแบบแผน

กับวิชาการดนตรีสากลอย่างเหนือชั้น เป็นการผสมผสานคุณลักษณะที่งดงามของจิตวิญญาณไทย นั่นคือตะวันออกกับจิตวิญญาณและศิลปศาสตร์ตะวันตกได้อย่างดีเยี่ยม โดยยึดทฤษฎีของการปรับแต่งบทเพลง (ARRANGEMENT) การประสานเสียงด้วยกันของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ที่ใช้ในวงซิมโฟนีพร้อมๆ กัน (HARMONY) และการประพันธ์โน้ตดนตรีของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ที่ใช้ทั้งวงซิมโฟนี (ORCHESTRATION) อย่างถูกต้องตามแบบแผนตะวันตกที่ได้ร่ำเรียนมาจากบรมครูชาวตะวันตกของท่านโดยไม่ออกนอกคอกนอกทาง ประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ได้เคยกล่าวกับบุตรชาย และผู้ใกล้ชิดว่า "หนทางหนึ่งที่จะให้โลกตะวันตกเข้าใจดนตรีของไทยได้อย่างเร็ว และลึกซึ้งก็คือ การเอาดนตรีไทย สำเนียงไทย ถ่ายทอดออกมาในลักษณะบทประพันธ์ของสากลตะวันตก เพื่อให้ได้ Western Sound ที่คุ้นหูกับชาวตะวันตก"

ผลงานการประพันธ์ทั้งเพลงขับร้องและเพลงบรรเลงที่ใช้ในการแสดงทั้งละครเวที, ภาพยนตร์, ละครวิทยุและละครโทรทัศน์ ซึ่งมีความไพเราะไปในลักษณะแนวโรแมนติกคลาสสิกของท่านยังมีอีกมากมาย ที่ควรอย่างยิ่งได้ร่วมกันสืบสานด้วยความภาคภูมิใจ ใน อมตดุริยกวีสยาม ท่านนี้

อ้างอิง

๑. เกษม สุวงศ์ หนังสืออนุสรณ์การพระราชทานเพลิงศพ นายประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง

๒. Dr. Neil Sorrell, A study of a unique artist and his music : Prasidh Silapabanleng (1912-1999) Spafa Journal Vol.10 No. 1 Jan - Apr 2000.

จากเรื่อง ความพยายาม
ชายซ้าย : ศ.อาสนจินดา
ชายกลาง : วลีต สนิธิรัตน์
หญิงขวา : สวลี ผกาพันธุ์

เรื่อง กามนิธ วาสัญญ์

เรื่อง ไฟชีวิต
หญิง : สวลี ผกาพันธุ์
ชาย : สุรชัย ดิลกวิลาส

ขอขอบคุณ ผู้ร่วมสนับสนุนการแสดงคอนเสิร์ตครั้งนี้
มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ธนาคารออมสิน
บริษัท บุญรอด เทรดิง จำกัด บริษัท โอไลน์ จำกัด
คุณมาลินี สาคริก คุณอารีย์ นักดนตรี
คุณไกรรัตน์ พัทธกะเจริญ คุณกรวิช เทพหัสดิน ณ อยุธยา
คุณชัชวีน ภูมิดิษฐ์ คุณวุฒิเวทย์ พัฒนะคุณนาม

รายนามผู้บรรเลง—ขับร้อง

ผู้อำนวยเพลง สถาพร นิยมทอง
ผู้อำนวยเพลง วานิช ไปตะวนิช
ไวโอลิน ๑ ไพโรจน์ องค์สิงห์ (ผู้นำวงบรรเลง)

วราทิตย์ วรินทร์เวช ชนิษฐา ธาวิเธียร
ทรงพล เอี่ยมสะอาด พบศักดิ์ งามเจริญ
มัลลิกา ธนัคมเศรณี วสุวิดา ทะละวงษ์
อรนุช บุญโค วรณชนก นุตาคม

ไวโอลิน ๒

จ.ท.สุทัศน์ ปลั่งมาก พ.จ.อ.หญิงสมิตร แก้วกลม
ประเสริฐ แสดงหาญ ธันวิน ใจเพียร
บัญชา ชนะวิจิตร ปณิรตรา ปานไว
นุชนารด คีตภัทรวรางกูร อุษษา โชติแซมซ้อย
คัมภีชา กำลังเลิศ

ไวโอล่า

จ.อ.สมเกียรติ ศรีคำ จ.อ.หญิงมณีนรัตน์ แสงเนตรสว่าง
พ.อ.อ.สมชาย อัมพประภา มนัสชัย ต่ายคำ
ขจรศักดิ์ ม้าลออเพชร วาสัญญ์ เตชานุกุล
ขจร โกศลศิริพจน์ ณัฐนันท์ จูทังคะ
ภัสชญานา นามวงษ์

เชลโล่

ปนัดดา เพิ่มพานิช พ.จ.อ. สุนทร ทองประกอบ
จ.อ.สุรัตน์ จงประเสริฐ จ.อ.หญิงวาสนา ทองมาก
จ.อ.สมมาศ เดชอภิชัยศรี ศรีญญา คงเฟื่องฟู
พยนต์ ทองกลั่น ชนินทรวิดี ชมพูทิพย์

ดับเบิลเบส

กฤษฎา แก้วพูล จ.อ.ชูเกียรติ พรหมศิริกรรณ
ประภาส สุดเหลี่ยม

ฟลูต

สำราญ อยู่เมฆะ สโรช กันประเสริฐ

โอโบ

ชนันนัทธ์ มีนะนันท์ เขาวลิต เจริญชีพ

คลาริเน็ต	ธีระพงษ์ ทรัพย์มูล	พ.จ.อ.ศิลปชัย สุขประเสริฐ
บาสซูน	จ.อ.สนทยา อยู่ถิตย์	ภัทรารุณ พันธุ์พุทธพงษ์
ซอร์น	พ.จ.ต.ชวลิต วารวิณิช	ร.อ.วิชาญ ชินณะวิโรจน์ไพศาล
ทรมเป็ต	ธนู ภัษราภรณ์	สมเจตน์ ภูแก้ว
ทอมโบน	สิทธิชัย อ่องสะอาด	สมเจตน์ สุกอ่วม
ทูบา	มานิตย์ บุษชาชนก	
เปียโน	นาวี คชเสนี	

เครื่องประกอบจังหวะ พ.จ.อ.ชาลี เพ็งจิว จ.อ.ศรารุณ วิณิชยกุล
 ฆ้องวง วาณี จูทังคะ ดวงดาว เกว๋นทิพย์
 มานิต ฐะเศรษฐกุล ณัฐิกา เอี่ยมท่าไม้

ประสานการบรรเลง - ฆ้องวง วรางคณา จารุณี
 ควบคุมคลังเครื่องดนตรีสากล สุวัฒน์ วิสูตรโกษา
 ฝ่ายบทเพลง กนกนาค ญาณฤทธิ สมยศ หวังสุข
 ไธรยา สองบาง

เทคนิค แสง สี เสียง กลุ่มโรงละครแห่งชาติ
 จัดทำสูจิบัตร กลุ่มวิจัยและพัฒนาการสังคีต
 บริหารงานทั่วไป วิไลลักษณ์ เกียรติธีรรัตน์
 ควบคุมงานโรงละคร มนตรี สุวรรณ
 ควบคุมงานวิชาการ ลลิต อิศรางกูร ณ อยุธยา
 ควบคุมงานดุริยางค์สากล จลอง เอี่ยมยี่สุน
 ที่ปรึกษา วันทนี ม่วงบุญ

สถาพร นิยมทอง
 ชวลิต สุนทรานนท์
 ปกรณ์ พรพิสุทธิ์

อำนวยการแสดง

ศิลปินร่วมสืบสานตำนานเพลงชุด “คีตา พกาวลี”

